

életérzéseket (pl: *Bakanibona* 'ők rossz dolgokat terveznek, de Isten megvéd engem' 388–9); stb.

Nekrológ. – 2009-ben a névtan három jeles személyiségétől kellett búcsút venni: MANLIO CORTELAZZO (1918–2009) a padovai, EWA RZETELSKA-FELESZKO (1932–2009) a krakkói, MARGARET GELLING (1924–2009) pedig a birminghami egyetem tanáraként vált az onomasztika nemzetközileg is elismert kutatójává (390–6). Másik rovatban esik szó PHILIP J. DANCE (a porthmouthi egyetem fiatalon elhunyt kutatója), illetve KARL INGE SANDRED (a Namn och Bygd svéd névtani folyóirat volt szerkesztője) tevékenységéről (327, 658).

Kiegészítések korábban tárgyalt témákhoz. – Ebben a rovatban ezúttal iskolanevekre, névgyakoriságra, a politikai indíttatású helynévadásra, növénynevekre, ritka szárd családnevekre, konkrét etimológiára vonatkozó kisebb írások kaptak helyet.

A 2008. év (olasz vonatkozású) névtani bibliográfiája. – Az Olaszországban kiadott, illetve a külföldön megjelent, két külön listába rendezett, több száz névtani vonatkozású munka között (761–807) több magyar szerző munkája is szerepel (részletesebben l. alább).

2. A folyóirat ismertett számának magyar vonatkozású részletei. – Az ismertetések között a következő kötetekről/tanulmányokról esik szó: a pisai ICOS-kongresszus 3. kötetének ismertetésében E. CAFFARELLI összefoglalja FÁBIÁN ZSUZSANNA Pinocchio-névelemzését (193) és JEREMY PARROTT Becket neveiről szóló írását (195); az 1. és 2. kötet tartalomjegyzék-szintű bemutatásában szerepel FEHÉR KRISZTINA, VITÁNYI BORBÁLA, RAÁTZ JUDIT és FARKAS TAMÁS tanulmánya (210–2). Ismertetik BURA LÁSZLÓ „Szatmár megye helynevei” (2008) és GYÖRFFY ERZSÉBET „Similarities and dissimilarities between Sweedish and Hungarian hydronyms” (2008) című munkáját (251–2; 579–80). – A folyóiratok között a Névtani Értesítő 30. számát is bemutatják (az összefoglalók angol címének megadásával és a fontosabbnak ítélt tartalmak, események rövid olasz nyelvű összefoglalásával, a 8 ismertett folyóirat címének felsorolásával, 262–3). – A folyamatban lévő munkák között szó esik HAJDÚ MIHÁLY készülő vezetéknev-enciklopédiájáról (324), valamint a Kiss Lajos-díjról és annak 2008. évi nyerteséről, RÁCZ ANITÁRÓL (324–5). – A bibliográfiai áttekintésekben (266–82, 605–19) és a 2008. évre vonatkozó bibliográfiai összefoglalóban (761–807) több magyar szerző egy-egy munkája szerepel.

FÁBIÁN ZSUZSANNA

NOMINA 32.

Szerkesztő: MARGARET SCOTT

Society for Name Studies in Britain and Ireland,
King's Lynn, Norfolk, 2009. 207 lap

A Nomina című folyóirat 32., MARGARET SCOTT (University of Salford) által szerkesztett száma hat tanulmányt, egy konferenciabeszámolót, két nekrológot, hét könyvismertetést és a 2008. évi brit és ír vonatkozású névtani munkák bibliográfiáját tartalmazza.

Tanulmányok. – PETER DRUMMOND két, az egykori Peebles megyéről (Dél-Skócia) készült térkép helynévanyagát veti össze, különös tekintettel a névformák változásának, kihalásának regisztrálására (5–17). A szerző Mostyn Armstrong 1775-ös térképének helyneveit hasonlítja össze egy, az 1850-es évek végén végrehajtott katonai felmérés adatai alapján 1873-ban kiadott térkép neveivel, s arra a következtetésre jut, hogy a területen található kisebb hegyek nevei kevésbé bizonyultak tartósnak, mint az egyéb típusú denotátumokat jelölő toponimák. Ennek okát abban látja, hogy az alapvetően hegyes-dombos jellegű megyében a lakosság száma csekély volt, így közvetlen nyelvi érintkezés hiányában gyakran az is megesett, hogy ugyanazt a hegyet másként nevezték meg a földrajzi objektum két oldalán élők.

PAUL TEMPAN az ír hegynevek gyakori alaptagjának, a *sliabh* 'hegy' szónak az életrajzát készítette el (19–41). A szerző a különféle ír helynevekben a kifejezés három elkülönülő jelentését azonosítja: 1. 'magányosan álló hegy vagy domb', 2. 'dombok vagy hegyek láncolata', 3. 'mocsaras fennsík, felföld'; de mezőgazdasági kifejezésként a szó 'nem művelhető földterület' jelentésben is előfordul. Az első és a harmadik jelentés az Ulster tartományban, a második jelentés a Munster tartományban található földrajzi objektumokat jelölő nevekben jelentkezik különösen gyakran. Az első két helynévi jelentés már a korai adatolású toponimákban is felbukkan, bár a kelta eredetű szó elsődleges jelentése 'lejtő' lehetett. A szó helynévalkotó elemként minden bizonnyal élt már az 5. század előtt, és az 1200-as évekig használatban is maradt ebben a funkciójában.

KEITH BRIGGS egy olyan számítógépes statisztikai módszert mutat be, amely két adatállomány összevetésének segítségével mutat rá bizonyos összefüggések jelenlétére (43–57). A szerző a módszer segítségével igazolja, hogy a *-wīchām* végű (az óangol *wīc* 'lakóhely, kisebb falu, város' és az óangol *hām* 'tanya, falu' összetétele) angliai helységnevek római eredetű településhelyeknek angolszász korszakbeli továbbélésével kapcsolatosak; a *Coldharbour* névforma pedig, mint ezt korábban is gyanították, gyakori a római utak mentén létrehozott középkori alapítású települések nevéként. Ez arra utal, hogy ezek a közlekedési útvonalak jóval a rómaiak kivonulása után is használatban voltak.

RICHARD COATES tanulmánya a hampshire-i Portsmouth belvárosának informális *Pompey* megnevezésével, ennek eredetével, elterjedésével foglalkozik (59–73). A *Pompey* név eredetileg egy, a 19. század második felében az Egyesült Államok déli régiójában népszerű dal egyik szereplőjét jelölte. A dalt tengerészek hozták magukkal Nagy-Britanniába, akik közül néhányan a portsmouth-i futballcsapat játékosaként, szurkolójaként a futballklub nem hivatalos elnevezéseként kezdték használni a *Pompey* nevet, amely aztán a flottatámaszpont, végül a belváros informális megnevezéseként is állandósult.

SHEILA YOUNG az Északi-tenger középső és északi körzetében található, működő olaj- és gázmezők neveit vizsgálja (75–112): megállapítja, hogy az 1970-es évektől kezdve az Egyesült Államok-beli olajipar Nagy-Britanniára gyakorolt befolyásának csökkenésével, az olajtársaságok székhelyének Aberdeenbe kerülésével, a skót nacionalizmus feléledésével összefüggésben az elnevezések tudatosan kapcsolódnak a skót kultúrához. A nevek közül több a mezők elapadása után is tovább él utca- vagy épületnevek formájában a közeli, part menti településeken, ahol a múlt ipari életével kapcsolatos helynevek egyébként is gyakoriak. A szerző a tanulmány alapjául szolgáló olaj- és gázmezők neveinek listáját és a nevek magyarázatát is közreadja adattár formájában.

VERONICA SMART tanulmánya a 10. századi angol érméken található pénzverők neveit vizsgálja, különös tekintettel a kontinentális személynévanyag bizonyos elemeinek

jelentkezésére (113–56). Az eddig elfogadott nézettel szemben, amely az európai személynevek nagyszámú jelenlétét hangsúlyozta, s ezt azzal magyarázta, hogy az angol-szász királyok a kontinensről hívták be a pénzverőket, a szerző arra a következtetésre jut, hogy az európai névanyag aránya az egyéb eredetű személynevekhez képest nem kimagasló. Ezért úgy véli, hogy a kontinensről gazdasági bevándorlóként érkező, a viking pusztítások után éppen épülőben lévő angliai városokban szerencsét próbáló kereskedők, iparosok egy része végül pénzverőként tudott érvényesülni, s az ő nevükkel találkozhatunk a fennmaradt érmeiken.

Beszámoló. – A kötet rövid beszámolót tesz közzé a folyóiratot kiadó SNSBI tizennyolcadik tudományos konferenciájának (Falmouth, 2009. április 27–30.) eseményeiről (157–8).

Nekrológok. – A két nekrológ Margaret Gelling és Karl Inge Sandred helynévtani munkásságát méltatja (159–64).

Recenziók. – A rovatban egy skót névtani folyóirat első kötetéről; Wales helyneveinek szótáráról; egy, a brit és ír helynevek nyelvi kapcsolatát tárgyaló konferencia előadásait tartalmazó kötetről; a Durham Cathedral Priory kolostorban készített „Liber Vitae” című könyvnek a háromkötetes forráskiadásáról; az angol családnévfelmérés újabb eredményeit közreadó, az északi területek családneveit ismertető munkáról; az angol-szász korszak pénzverdéivel, érméivel foglalkozó két műről; valamint egy Durham megye helyneveit tárgyaló kötetről olvashatunk értékelő ismertetéseket (165–93).

Bibliográfia. – A kötet a 2008-ban megjelent, Nagy-Britannia és Írország tulajdonneveivel (is) foglalkozó, főként angol, kisebb részben német és svéd nyelvű történelmi, filológiai, névtani (utóbbin belül forrásanyagot megjelentető, módszertani kérdéseket tárgyaló, személy-, hely- és középkori írói neveket feldolgozó) kiadványok, tanulmányok, recenziók CAROLE HOUGH által összeállított bibliográfiájával zárul (195–207).

BÖLCSKEI ANDREA

ACTA ONOMASTICA 50. (2009)

Főszerkesztő: MILAN HARVALÍK

Ústav pro jazyk český AV ČR, Praha, 2009. 272 lap

1. A cseh névtani folyóirat legutóbbi száma 15, a névtan különböző területeit tárgyaló **tanulmányt** tartalmaz, melyek mindegyikét angol nyelvű összefoglaló kíséri. – A cikkek meghatározó része **helynévtani** témájú, illetve vonatkozású. V. BLAŽEK a **trěb* elemet tartalmazó, különböző (személynévi, illetve közsói) eredetre visszavezethető cseh helynevek kérdését tárgyalja, adattári rész kíséretében (48–62). J. DAVID az 1955-ben született, emlékállítási célú *Havířov* városnév keletkezését, az egykori pályázatra érkezett javaslatokat és azok helynévrendszertani tanulságait elemzi, kitérve a szocialista város hasonló ideológiát tükröző utcanévanyagára is (63–79). Z. JISKRA nyugat-csehországi ásványvízforrások neveivel foglalkozik (102–7). S. KLOFEROVÁ a *cíp*, *cvik(l)* és *klín* (bizonyos formájú földdarabra utaló) névelemet tartalmazó csehországi helynevek elterjedését elemzi (117–28). V. LÁBUS egy észak-csehországi folyónak és forrásainak az elnevezéseivel, névváltozataival foglalkozik (143–51). L. OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ a személynevekből keletkezett